

आदिवासी स्त्रीजीवनाचा दस्तऐवज

“माह्या पोराले म्हनलं, ‘शिकलं तं मानूस मोठा व्हतो.’ पोरगं उपाशी राहून, भाकर बांधून शिकलं. लई कठीण दिवस काढेल. फुकटं वाटली का जिंदगी? या दिवसानंच लढनं शिकवलं. यातूनच जगणं शिकलो लोकायला भी सांगतो. जगा, जगणं शिका. तुमी जगान त जग जगन. एक एक करून गेलं तं सारं जग संपून जायन. मी कठीण परिस्थितीतून आली. कुत्र्याले भाकर टाकली त भाकर घेऊन मी पळून जात व्हती आणि कुत्रा माझ्या मार्गं पळत व्हता.” (पान क्र. ९६)

आदिवासी आणि त्याचे जीवनसंघर्ष, हे आपल्यापासून दूर असल्याचा समज पूर्वापार चालत आलेला आहे. किंबहुना आदिवासी या शब्दाशी जोडलेला समाज आपला आहे, त्याकडे डोळसपणे पाहिले पाहिजे, या जाणिवेपासूनच आपण सर्व जण खूप योजने दूर आहोत. जंगल, दऱ्याखोरे, डोंगर हे जसे वेगळे विश्व आहे. त्यात वावरणारा समाज यांचेही विश्व आहे, यांच्याशी असलेली कर्तव्यपूरक बांधिलकी आपली असण्यापेक्षा ती सरकारची आहे, इतके आपले भान उदासीन स्वरूपाचे आहे. त्यामुळे काही स्वयंसेवी संघटनांकडून या समाजासाठी सामाजिक जाणिवेतून काही प्रेरक कार्य केले जाते, तेव्हा त्यांच्या कौतुकात सहभागी होण्याइतपत जागरूकता दाखवली जाते, ती अपवादानेच. त्यामुळे आदिवासी समाजातील क्रांतिकारक स्त्रिया हा मोठाच धक्का म्हणावा लागेल. जो समाजच इतरांपासून दूर आहे. त्यांच्यातील स्त्रिया क्रांतिकारकाच्या भूमिकेत वावरत आहेत, यावरच कुणाचा विश्वास करणार नाही. अशा नकारात्मक दृष्टीला दाहक वास्तवाचे

अंजन घालण्याचे मोठे कार्य केले आहे शंकर बळी यांनी. आदिवासींचा जीवनसंघर्ष तर त्यांनी समोर ठेवला आहेच, या संघर्षाच्या राखेतून भरारी घेणाऱ्या काही महिला आहेत त्यांचे कार्य समाजाच्या हितासाठीच नव्हे तर विश्वभानाचे प्रतीक ठरावे, इतके उच्च आणि निःस्पृह वृत्तीचे आहे, त्यांची कौतुकानेच नव्हे तर कार्याने ओळख करून देताना संपादकांनी त्यांच्यासाठी योजलेली विशेषणेही लक्षणीय आहेत. त्यातलेच अतिशय उचित समर्पक विशेषण आहे, क्रांतिकन्या! या क्रांतिकन्या म्हणजे डोंगरमाथ्यावर, दऱ्याखोऱ्यात, घनदाट जंगलातील कमलपुष्पे म्हणता येतील. अज्ञान, अंधश्रद्धा, सततचे कष्ट या तिमिरात स्वतेजाने लखलखणाऱ्या दीपशिखा म्हणता येतील, तरीही त्या क्रांतिकन्या आहेत.

शंकर बळी यांनी हे पुस्तक साकार करताना किती चिकित्सक शोध घेतला आहे, याची कल्पना वाचताना येते. सोयीसाठी त्यांनी पुस्तकाची तीन भागांत विभागणी केलेली आहे. प्रारंभिक कथन आणि आत्मकथन. कथन या भागात सोनानी फुपरे-बालकवयित्री, सोमाबाई बांडे-क्रांतिकारी कवयित्री, छायताई सुरतवंती, मालिनी लाखात, नूतन लाखात-चव्हाण, भुरीबाई शेमळे आणि पद्मश्री राहीबाई पोपरे यांच्यावरील लेख आहेत. आत्मकथन या भागात द्रौपदी रामचंद्र जंगले, माधुरी अंजीकर, सुनंदाताई बाबाराव मडावी, शीतल राजेश ढगे, कुसुम आलाम, कविता गेडाम-मडावी, पुष्पाताई आत्राम आणि उषाकिरण आत्राम अशा

ग्रंथपान

चांगदेव काळे

संपर्क : ९८६९२०७४०३

आदिवासी क्रांतिकन्या शंकर बळी

प्रयत्न त्यांनीच केलेले आहेत. यातून खूप मोठा ऐवज वाचकांसमोर ठेवला. खरे सांगायचे तर त्यांनी विषयावर अधिकाधिक संशोधन करणाऱ्यांसाठी या पुस्तकरूपाने संदर्भ उपलब्ध करून दिलेले आहेत. कुणीतरी पायाभरणी करावी लागते, ती कसदार भरणी शंकर बळी यांनी केली आहे. त्यांच्यामुळे आदिवासी महिला, आदिवासी समाज आणि त्यांच्या चालीरीती, प्रथा, रूढी, परंपरा याबरोबरच उल्लेखनीय क्रांतिकन्या आपणास एकत्रित स्वरूपात परिचित झाल्या आहेत.

शंकर बळी यांची उलगुलान, ही वाट तिथून जावी, क्रांतिवीर शहीद बिरसा मुंडा ही पुस्तके प्रकाशित आहेत. अनेक नियतकालिकांतून त्यांचे लेखन सुरू आहे. एकता संदेश, शिक्षण दर्पण, सकल बहुजन संवाद, सम्यक संदेश या नियतकालिकांचे संपादन, आकाशवाणीवर विविध कार्यक्रमांत सहभाग, अनेक पुरस्कारांनी सन्मान अशी त्यांची साहित्यिक व संस्था-संघटनात्मक कारकीर्द आहे.

ज्येष्ठ साहित्यिक व पत्रकार संध्या नरे-पवार, यांची अभ्यासपूर्ण प्रस्तावना या पुस्तकाला लाभलेली आहे. या पुस्तकाचे आशयाला साजेसे वारली चित्रकलेसह सुंदर मुखपृष्ठ सीमा बागवे-दळवी यांनी साकारलेले आहे. आतील रेखाचित्रेही त्यांचीच आहेत.

मूल्य ३०० रुपये सवलतीत १८० रुपये

अंतर्गामी झुंझार स्त्रीची दमदार कथा

‘राणी भातुकलीचा दुसरा डावपण हरली. पहिल्या डावात राणी तिचा मुकुट बरोबर घेऊन आली होती. दुसऱ्या राजाने तिचा मुकुटही हिरावून त्याची नासधूस केली होती. बोडकी राणी आता रस्तोरस्ती फिरते आहे तिचा हरवलेला मुकुट शोधीत! बाहेर झिम्माड पाऊस लागलाय. दारे-खिडक्या लावल्या तरी मांत्रिकासारखा त्याच्याबरोबर घेऊन जातोय त्या स्वप्नांच्या गावाला जिथे तिला दिसतो केवळ स्वप्नांचा पाचोळा!’

आयुष्य अनेक रंगांनी फुलत असते. कधी जन्मतःच ते रंग सोबत आलेले असतात, कधी स्वतःच्या मर्जीने, इच्छेने, आवडीने त्यांची निवड केली जाते. सगळे काही आपल्या मनाप्रमाणे व्हावे, त्या रंगात डुंबून जावे मनसोक्त आणि आनंदाच्या, सुखाच्या हिंदोळ्यावर आयुष्याला झोकून द्यावे, ही असते प्रत्येकाची अपेक्षा त्याच्या जीवनाकडून. ज्याला आपण आयुष्य म्हणतो. सुखासमाधानाच्या, आनंदाच्या रंगांनी माखलेले आयुष्य. मग त्यासाठी तयारी असते सर्वस्व झोकून देण्याची, पारंपरिक पाश तोहून टाकण्याची. त्यात एकच केंद्रबिंदू असतो, पूर्णत्वाचा. परंतु जर त्याला छेद गेला तर हे पूर्णत्व ठरते एक फुगा आणि संपूर्ण अस्तित्त्वच पणाला लागते, ठरते ते फक्त पोकळ, रिक्त स्वरूपात. म्हणून आयुष्य संपले असे होते का? जी कोवळ्या मनाची, हळव्या हृदयाची असतात, ती कोलमडून पडतातही, पण जी जिद्दीने पुन्हा पुन्हाही राहतात, आयुष्य त्यांचेही असते, पूर्णत्वाकडे पुन्हा जाऊ पाहणारे. अशा पूर्ण-अपूर्णतेचा हिंदोळा अनेकांच्या आयुष्यात झुलत असतो. त्याचे प्रतिनिधित्व करते सावित्री. या सावित्रीची कहाणी आपल्याला वाचायला मिळते ती ‘रिक्त-विरक्त’ या कादंबरीतून. ही कादंबरी लिहिली आहे सुप्रसिद्ध कवयित्री छाया कोरेगावकर यांनी.

सावित्री ही मनस्वी व्यक्तिरेखा आहे. आपले आयुष्य आपले आहे, ते आपण कसेही जगू शकतो असा कुठलाही भ्रम मनात न ठेवता, स्वच्छंदीपणाला थारा न देता जगू पाहते ती प्रेमाच्या बळावर. निस्सीम, निखळ, निर्मळ प्रेम. या प्रेमाची अलवार, हळुवार आविष्कृत कहाणी मात्र दाहकतेच्या निखान्यावर करपली जाते. वेडे मन प्रेमासाठी किती दिव्य करायला राजी होते आणि किती दिव्यातून तिला अग्नीपरीक्षा द्यावी लागते, हे फक्त सावित्रीच सांगू शकते.

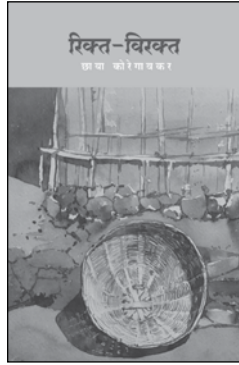
सावित्री ज्या परिघात आपले अस्तित्त्व शोधू पाहते, त्या परिघावर आहेत विराज आणि आदिनाथ. या दोन्हीच्या जोडीला आहेत विराजचे आईवडील, सावित्रीचे आईवडील, मित्र विशाल, सुशीला, सुलभा, मेहतामंडम. यांच्या जोडीला आहे राजकारण जातिव्यवस्थेचे, समाजकारणाचे आणि सामाजिक भानाचे. सावित्री हा परीघ भेदून स्वतःचे अस्तित्त्व सिद्ध करते, तरीही तिच्या वाट्याला आलेल्या चढउतारांनी ती शेवटी कुठे आहे, असा प्रश्न स्वतःला विचारते.

कादंबरीलेखन करताना अनेक पातळ्यांची व्यवधाने सांभाळावी लागतात. कथानक सशक्त असावे लागतेच, परंतु त्याच्या पाठीशी उभे

ग्रंथपान

रिक्त-विरक्त
छाया कोरेगावकर

रूढी-परंपरांच्या जोखडाखाली दबलेली बाई कुठे आणि कशी तक्रार करणार?’ ‘खालच्या जातीतली बाई आपल्या खुर्चीला खुर्ची लावून बसते, टेचात राहते, हे पचवण्यासारखं नाही यांना.’ ‘आदिनाथचा वावर नसलेलं घर स्टार्चच्या साडीसारखं बोचत राहायचं तिला.’ ‘रोशणाईने झगमगलेलं एखादं सभागृह अचानक वीज गेल्यावर काळोखात बुडून जावं तसं झालं.’ यासारखी विचारांची आणि भावावस्थांची वाक्ये त्या व्यक्तिरेखांची उंची तर वाढवतातच शिवाय कथानकाची वीणही पीळदार करतात. ही कादंबरी कायम स्मरणात राहिल, ती याच अधिष्ठानामुळे.

छाया कोरेगावकर या उत्तम कवयित्री असून, त्यांचे ‘एक अवकाश माझही’ आणि ‘आकांत प्रिय माझा’ हे कवितासंग्रह प्रकाशित आहेत. विविध नियतकालिकांतून त्यांचे लेखन प्रसिद्ध झाले, होत आहे. ‘सामाजिक कार्यकर्ती’ ही ओळख त्यांच्या कार्यातून सिद्ध झाली आहे. डॉ. प्रा. माया पंडित यांनी केलेले अभ्यासपूर्ण विवेचन पुस्तकाच्या बलबंदी आहे. मुखपृष्ठाची सजावट देवेंद्र उबाळे यांनी केलेली आहे.

मूल्य ४०० रुपये सवलतीत २९० रुपये

आवार घालता येतो, वेळीच सावध व्हा

“कॅन्सरच्या पेशी आपली जागा सोडून भलतीकडे जातात आणि आपलं बस्तान बसवतात. म्हणजे स्तनाच्या कॅन्सरच्या पेशी पाठीच्या कण्यात जाऊ शकतात. प्रोस्टेट कॅन्सरच्या पेशीदाखल कण्यात स्थलांतरित होऊ शकतात. इथं कण्याचा एक्सरे काढून निदान करण्याचा प्रयत्न केला तर पंचाईत होईल. समोर दिसणारा कॅन्सर हा मुळात कण्यातल्याच पेशींचा आहे की स्तनाच्या की प्रोस्टेटच्या हे नक्की ठरवता येणार नाही. बायोप्सी करून प्रत्यक्ष पेशी काढून त्यांची तपासणी केल्यावर कॅन्सरचं मूळ कुठलं यावर थोडा का होईना प्रकाश पडू शकतो. यासाठी बायोप्सी गरजेची.”

कॅन्सर हा शब्द कानी पडला तरी मनुष्य दचकतो. कॅन्सरचे निदान झाल्यास मानसिक, शारीरिक स्तरावर कोलमडून पडण्याची अवस्था तिथून सुरू होते. रुग्ण सतत त्याच गडद छायेत वावरत राहतो. त्याच्यासोबत त्याचे संपूर्ण कुटुंबदेखील त्याच अवस्थेतून जात राहते. अगदी सगळे उपचार झाल्यानंतर, कॅन्सरचे उच्चाटन झाल्यानंतर हे सावट विरळ होते खरे, तरी मनातल्या भीतीने पाठ कायमची धरलेली असते, कॅन्सर पुन्हा उद्भवणार तर नाही ना?

कॅन्सर समजून घेणे महत्त्वाचे आहे. वेळीच त्याचे निदान होणे आवश्यक आहे. तसे झाले तर पुढील अनेक धोक्याचे टप्पे आपोआप टाळले जाऊ शकतात. परंतु तसे हाते नाही. शेवटच्या टप्प्यावर गेल्यानंतर कॅन्सर झाल्याचे निष्पन्न होते, तेव्हा बऱ्याच अंशी उपचार अर्थशून्य ठरण्याची शक्यता वाढलेली असते. पेशंट हतबलतेला शरण जातो. हे टाळता येणे शक्य आहे का, मुळातच कॅन्सर कसा होतो त्यापेक्षा तो होणार नाही यासाठी काही करता येते का, या प्रश्नांना उत्तरे आहेत. ती उत्तरेच नव्हे तर, एकूणच कॅन्सर या विषयाची संपूर्ण माहिती देण्याचा प्रयत्न करणारे पुस्तक आता उपलब्ध झाले आहे. त्याचे नाव आहे, ‘कॅन्सर म्हणजे... डोकं फिरलेल्या पेशी’ या पुस्तकाचे लेखक आहेत डॉ. सतीश नाईक आणि डॉ. दुर्गा गाडगीळ.

‘कॅन्सर’विषयी लोकांना पुरेसे ज्ञान नाही. याबद्दल हवी तेवढी जनजागृती झालेली नाही. या घडीला लोकांना याविषयी अधिक माहिती देणे आवश्यक आहे. कॅन्सरबाबत त्यांच्या मनात अनेक प्रश्न आहेत. त्या प्रश्नांचा उलगडा करणेही आवश्यक आहे. त्या उद्दिष्टाला समोर ठेवून ह्या पुस्तकाची निर्मिती केलेली आहे’, असे लेखकांनी त्यांच्या प्रस्तावनेतच स्पष्ट केलेले आहे. तो उद्देश सफल व्हावा यासाठी क्लिष्टता टाळून ललित अंगाने विषय मांडला आहे. माहिती ही संवादरूपाने देण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. हा प्रयत्न स्तुत्य आहे. त्यामुळे एका जिज्ञासू, उत्सुक माणसाच्या मनात कॅन्सरविषयी असलेले प्रश्न कोणते आणि त्यांचे निराकरण करणारी उत्तरे कशी समर्पक राहतील यांचा सुरेख मेळ घातलेला आहे. या पुस्तकाची तीन भागांत विभागणी केलेली आहे.

कॅन्सर म्हणजे काय? जीन्स आणि कॅन्सर, कॅन्सर का व कसा

ग्रंथपान

कॅन्सर म्हणजे डोकं
फिरलेल्या पेशी

डॉ. सतीश नाईक, डॉ. दुर्गा गाडगीळ

होतो? कॅन्सर होऊ नये म्हणून... कॅन्सरचे निदान, कॅन्सरचे उपचार, उपचार आणि नंतर अशा सात प्रकरणांचा पहिल्या भागात समावेश आहे. कॅन्सरच्या मुळाशी पेशी असतात. या पेशी स्वतःचे अस्तित्व निर्माण करतात. त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी, त्यांचे निदान करण्यासाठी, मुळात त्यांच्या मुळाशी जाऊन नेमका उपचार करण्यासाठी डॉक्टरांनासुद्धा त्यांचे कौशल्य पणाला लावावे लागते. आधुनिक तंत्रज्ञानामुळे काही अंशी त्यांना मदत होते. परंतु व्यक्ती तितक्या प्रकृती तशा वय, शारीरिक रचना, कॅन्सरशी संबंधित अवयव वा इंद्रिया, या सगळ्यांचा साकल्याने विचार करून रुग्ण कॅन्सरमुक्त करायचा असतो. व्यसनामुळे, लडपणामुळे वा अन्य कारणाने कॅन्सर होतो, हे खरे परंतु व्यसन नसलेल्या, अल्पवयीन मुलांनाही तो होतो. यावर मात करण्याच्या विवेचनाचा भाग येतो, तोही पुरेसा तपशिलाने.

कॅन्सरचे नाव एक आहे परंतु एखाद्या आजारासारखा – न्यूमोनियासारखा एकत्रित नसतो. शरीराच्या कुठल्याही भागात तो होतो. तोंड, डोळे, थॉयराईड, त्वचा, रक्त, स्तन, गर्भपिथवी, अंडाशय, मेंदू, फुफ्फुस, पोट, आतडे लहान व मोठे, यकृत, स्वादुपिंड, गुदद्वार, प्रोस्टेट, मूत्राशय अशा कुठल्याही एका अवयवावर कॅन्सरने ताबा मिळवलेला असतो. त्या प्रत्येकाचे स्वरूप, त्यावर करायचे उपचार यांची माहिती दुसऱ्या भागात आलेली आहे.

कॅन्सर ह्या आजाराचे स्वरूप पाहता त्यावर होणारे उपचार हे योग्य त्या वैद्यकीय संस्थेमाफतच होणे आवश्यक असते. योग्य खर्च आणि मानसिक पाठबळ गरजेचे असते. परंतु पुरेशी माहिती नसल्याने अनेकदा या योग्य सधळी पोहोचणे शक्य होत नाही. त्याचा विपरीत परिणाम संबंधित रुग्णाला सहन करावा लागतो. ही परिस्थिती/वेळ कुणावरही येऊ नये म्हणून उपचार करणाऱ्या संस्था आणि पाठीशी उभ्या राहणाऱ्या संस्था यांची नावे व पत्ते तिसऱ्या भागात दिलेले आहेत.

कॅन्सरविषयीची जास्तीत जास्त उपयुक्त असलेली माहिती या पुस्तकात देण्याचा लेखकांचा प्रयत्न खरेच स्तुत्य आहे. प्रत्येकाने हे पुस्तक आपल्या संदर्भासाठी बाळगावे इतके त्याचे मोल मोठे आहे. टाटा मेमोरियल सेंटर, या कॅन्सर हॉस्पिटलचे निदेशक डॉ. आर.ए. बडवे यांनी या पुस्तकाचे स्वागत केले असून लेखकांच्या उपक्रमाचे कौतुक केले आहे.

मुखपृष्ठाविषयीचे कौतुक नक्कीच करायला हवे. अलिबाबा आणि चाळीस चोर यांचा संदर्भ या मुखपृष्ठाला आहे. असे आशयसंपन्न मुखपृष्ठ जाहिरातक्षेत्रातले अग्रगण्य नाव असलेले कलादिग्दर्शक गोपी कुकडे यांनी साकारलेले आहे.

मूल्य २५० रुपये सवलतीत १५० रुपये

खुशखुशीत विनोदाची निखळ मेजवानी

“राग बाईरवी (मूळ राग भैरवी) – स्वयंपाकीणबाई रवीने ताक घुसळताना जसा आवाज येतो तसे या रागाचे स्वर असतात. ताक जसे जेवणाच्या शेवटी पितात त्याप्रमाणे हा राग मैफिलीच्या शेवटी म्हणतात. ताक घुसळल्यावर लोणी वर येते तर हा राग सुरू झाल्यावर आता कार्यक्रम लवकर संपणार या जाणिवेने तमाम रसिकवर्ग घोरणाच्या सृष्टीमधून खाली उतरतो... सिनेमातील भजने बहुतेक या रागावर बसवलेली असतात व भजन गाणारी नटी नेहमी (ताकाप्रमाणे) शुभ्रपांढरी साडी नेसून भजन म्हणते! ज्याला ताक प्यायचे असेल किंवा भजन गायचे असेल त्याने हा राग शिकावा.”

विनोदी लेखन ही कला आहे. ती एक तर अंगभूत असावी लागते अथवा महत्प्रयासाच्या अभ्यासातून तिला वश करावे लागते. तरीही ज्याच्यात ती झिरपलेली असेल, त्याच्या प्रत्येक कृतीतून मधासारखी पाझरत असेल, तर तिचा गोडवा सहजप्रवृत्तीचा निदर्शक ठरतो. अन्यथा ओढाताण करून, बळजबरीने ठिगळ लावली तर तिची भट्टी बिघडते. यात लेखक स्वतःची फसगत, फजिती करून घेतो आणि वाचकांच्या प्रेमाला पारखा ठरतो. म्हणूनच भलेभले साहित्यिक तरल-समग्र प्रतिभेची कवचकुंडले लाभूनही विनोदी लेखनापासून दूर राहणे पसंत करतात. थोडक्यात, विनोदी लेखन हे येरागबाळ्याचे काम नव्हे, तिथे पाहिजे जातीचे. अशी बिनीची जी मोजकी नावे मराठी साहित्यात आहेत, त्यात एक नाव आहे आनंद गर्दे यांचे.

डॉ. आनंद गर्दे हे इंजिनियर (आयआयटी पवईवाले) आहेत धातुशास्त्र या विषयाचे. पुढे अमेरिकेत याच शाखेत त्यांनी मास्टर्स आणि डॉक्टरेट पूर्ण केली. ‘झिरकोनियम’ मेटलवर संशोधन हा त्यांचा विषय. त्यासाठी त्यांनी केलेले लेखन, पेपर, संपादन, मिळालेले पुरस्कार हा मोठाच विषय आहे. थोडक्यात वर्णन करायचे तर झिरकोनियमची चौदा पेटंट त्यांच्या नावे आहेत. आणि याच क्षेत्रात नोबेल पुरितोषिकासमान समजला जाणाऱ्या ‘क्रोल झिरकोनियम मेडल’ने त्यांना सन्मानित करण्यात आलेले आहे. अशा धातुशास्त्रात उच्चविद्याविभूषित असलेले डॉ. आनंद गर्दे यांचे लेखन मात्र अगदी वेगळे आहे. सुंदर, खुशखुशीत प्रवाही विनोदाने माखलेले. ते वाचत असताना एक प्रसन्न असा अनुभव आपली सोबत करतो. विशेष असा की, या पुस्तकात आलेले विषय हे पूर्णपणे वेगळे आहेत. निरीक्षण, अनुभव, समाज व राजकारण, मनुष्यस्वभाव, खेळ, कुटुंबे असलेल्या वेगवेगळ्या घटकांची पातळी, काही वैयक्तिक स्तरावरील प्रयोग, असा मोठा परीघ या लेखनातून आपल्या भेटीला आलेला आहे.

‘विदेशी गुदगुल्या’ या शीर्षकावरूनच त्याची पार्श्वभूमी लक्षात येते. बहुतेक लेख हे विदेशी वातावरणातून आलेले आहेत. मुळातच शिक्षण व पुढील करिअर अमेरिकेत झालेले असल्याने ही पार्श्वभूमी उचित ठरते.

ग्रंथपान

विदेशी गुदगुल्या आनंद गर्दे

संस्थापक मंडळे, अमेरिकन राजकारण, अमेरिकन क्रिकेट, देव, पार्टी, रामायण-महाभारत हेही विषय खुशखुशीतपणे आलेले आहेत, अशी निरीक्षणे, लेख खुमासदार करतात.

या पुस्तकात आलेल्या लेखांना लेखापूर्वी त्यांची पार्श्वभूमी दिलेली आहे. म्हणजे लेखाचे सूत्र ज्या प्रसंगावर/घटनेवर/विषयावर आधारित आहे, त्याची कल्पना अगोदरच दिलेली आहे. त्यामुळे लेख वाचत असताना ही पार्श्वभूमी सतत जागृत असते. लेखाची भाषा जशी प्रवाही आणि खुशखुशीत तसे संवाद. स्मितहास्याची पेरणी करत गेल्यासारखे. ‘सागरा प्राण तळमळला’ या लेखात चप्पलच मनोगताद्वारे आपल्याशी संवाद साधते. लेखातील काही वाक्ये पाहा, ‘एक चूक मारता मारता या चांभाराने किती चुका कराव्यात!’ ‘स्वतःच्या लिपस्टिकबरोबर पादत्राणांना चप्पलस्टिक लावणाऱ्या अमेरिकन धनिणी कोठे?’ तसेच ‘भारतात म्हणे सध्या ‘कलियुग’ चालू आहे. माझ्या मते अमेरिकेत ‘कॉलीयुग’ चालू आहे.’

‘विदेशी गुदगुल्या’ हे लेखसंग्रहाचे पुस्तक सन २००२ साली प्रकाशित झाले होते. ‘विनोद’ या साहित्यप्रकारात या पुस्तकाला त्या वर्षी राज्यशासनाचा दत्त बांदेकर पुरस्कार लाभलेला आहे. असे हे ‘गुदगुल्या’ दुसऱ्या आवृत्तीच्या रूपाने पुन्हा आपल्यासमोर आले आहे. या पुस्तकाचे मुखपृष्ठ सतीश भावसार यांनी साकारलेले आहे.

मूल्य २०० रुपये सवलतीत १२० रुपये